

Εαρινή Έκθεση 2021

Παρουσίαση προς ΜΜΕ

Δημοσιονομικό
Συμβούλιο

Περιεχόμενα

1. Αναστολή εφαρμογής δημοσιονομικών κανόνων
2. Μακροοικονομικό περιβάλλον
3. Δημόσιο χρέος
 1. Αρνητικό σενάριο
 2. Επιτόκιο και ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης ($r-g$)
4. Κύριοι δημοσιονομικοί κίνδυνοι
 1. Κρατικό μισθολόγιο
 2. Σύστημα απονομής δικαιοσύνης
 3. Συνταξιοδοτικό / αποταμίευση
 4. Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις
 5. Παιδεία
5. Ανάγκη για μεταρρυθμίσεις

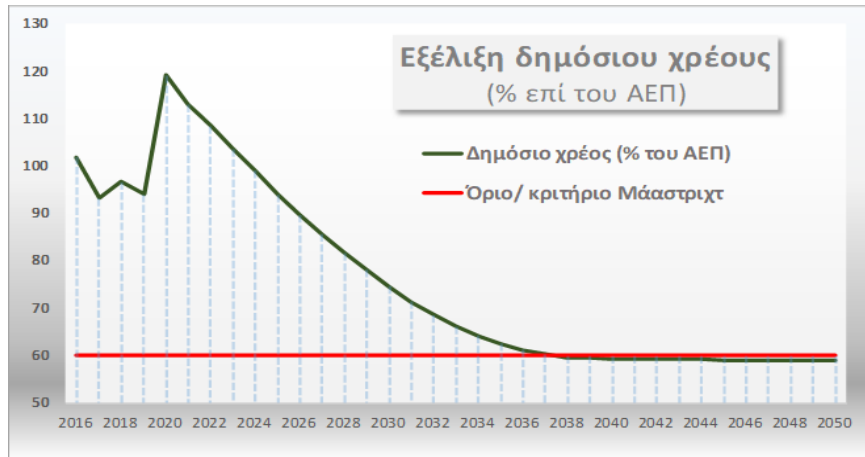
1. Αναστολή εφαρμογής δημοσιονομικών κανόνων

- ▶ Ενεργοποίηση της «Γενικής Ρήτρας Απόδρασης» (General Escape Clause) κατόπιν σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- ▶ Η αναστολή εφαρμογής των δημοσιονομικών κανόνων θα ισχύσει μέχρι και το 2022.
- ▶ Όμως: «η χρήση της Ρήτρας αυτής επιβάλλεται να λαμβάνει υπόψη το ύψος του δημόσιου χρέους και τη διαχρονική βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και συγκεκριμένα τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους».

2. Μακροοικονομικό περιβάλλον

- ▶ Τα πιο πρόσφατα στοιχεία δείχνουν σταδιακή επιστροφή στην ομαλότητα και ανάκαμψη της οικονομίας.
- ▶ Σύμφωνα με τις παραδοχές και προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αναμένεται ότι το ΑΕΠ της Κύπρου θα επιστρέψει στα προ της κρίσης επίπεδα μέχρι το 2023.
- ▶ Με βάση τα μέχρι σήμερα δεδομένα και παραδοχές, τα οποία χαρακτηρίζονται από μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας, η Κύπρος φαίνεται να παραμένει σε θέση να εξυπηρετεί το δημόσιο χρέος.
- ▶ Σημαντικός αριθμός παραγόντων κινδύνων μπορούν εύκολα να ανατρέψουν τα δεδομένα και να απειλήσουν τη δημοσιονομική σταθερότητα.

3 Δημόσιο χρέος (Κεντρικό σενάριο)

Σημειώσεις:

Πραγματικά στοιχεία μέχρι το 2020. Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Βασικές παραδοχές βάσει των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών προβλέψεων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου 2020-25. (<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2020/October/select-countries?grp=995&sg=All-countries/Advanced-economies/Euro-area>)

Υπόθεση 1: Το μέσο επιτόκιο μειώνεται σταδιακά στο 2.3% μέχρι το 2023 και μετά αυξάνεται σταδιακά στο 3.5%.

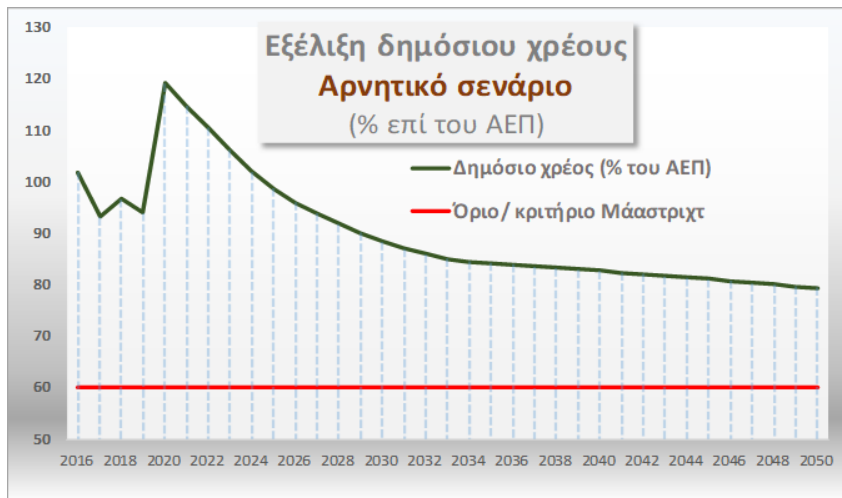
Υπόθεση 2: Τα πρωτογενή πλεονάσματα θα χρησιμοποιούνται για την αποπληρωμή του δημόσιου χρέους.

Υπόθεση 3: Τα πρωτογενή πλεονάσματα θα διατηρηθούν μέχρι τη μείωση χρέους κάτω από το 60% του ΑΕΠ.

Το δημόσιο χρέος της Κύπρου προβλέπεται να μειωθεί κάτω από το 60% (κριτήριο Μάαστριχτ) το 2038, δηλαδή μια δεκαετία αργότερα απ' ότι αναμενόταν πριν την εκδήλωση της Πανδημίας Covid-19.

Οι προβλέψεις έχουν ως βασική προϋπόθεση ότι η οικονομία της Κύπρου θα επανέλθει στα προ της Πανδημίας επίπεδα με παρόμοιες συνθήκες. Όμως με την πάροδο της Πανδημίας μπορεί να υπάρξουν σημαντικές μόνιμες - διαρθρωτικές αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες στις οποίες θα πρέπει να προσαρμοστούν όλες οι χώρες.

3.1 Δημόσιο χρέος (Αρνητικό σενάριο)

Σημειώσεις

Πραγματικά στοιχεία μέχρι το 2020. Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Βασικές παραδοχές βάσει των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών προβλέψεων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου 2020-25. (<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2020/October/select-countries?grp=995&sg=All-countries/Advanced-economies/Euro-area>)

Υπόθεση 1: Το μέσο επιτόκιο μειώνεται σταδιακά στο 2.4% μέχρι το 2023 και μετά αυξάνεται σταδιακά στο 4.5%.

Υπόθεση 2: Τα πρωτογενή πλεονάσματα θα χρησιμοποιούνται για την αποπληρωμή του δημόσιου χρέους.

Υποθέσεις αρνητικού σεναρίου:

Η Κύπρος αδυνατεί να επανέλθει στο δυναμικό ρυθμό ανάπτυξης.

Ο δυναμικός ρυθμός ανάπτυξης της Κύπρου θα περιοριστεί στο 1.5% ετησίως.

Τα επιτόκια αυξάνονται στο 4.5% λόγω της ανάκαμψης των υπόλοιπων κρατών μελών της Ευρωζώνης.

3.2 Επιτόκιο και ρυθμός ανάπτυξης $r-g$

- ▶ Οι αγορές και οι πλείστοι οικονομολόγοι/αναλυτές προβλέπουν και προσβλέπουν ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας θα διατηρηθεί σε ψηλότερα επίπεδα απ' ό,τι το ονομαστικό επιτόκιο.
- ▶ Αυτό διασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό τη δυνατότητα εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους.... **Όμως**

Πρώην ανώτερος οικονομολόγος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

Αύξηση επιτοκίων

Ενδεχόμενο - κίνδυνος αύξησης των επιτοκίων σε βαθμό ψηλότερο του βαθμού οικονομικής ανάπτυξης σε διεθνές ή σε εθνικό επίπεδο. Τα επιτόκια στην Ευρωζώνη καθορίζονται λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο της οικονομίας της Ευρωζώνης και όχι την ατομική θέση του κάθε κράτους μέλους. Τα δύο μπορεί να μην συμπίπτουν.

Μείωση δυνητικού ΑΕΠ

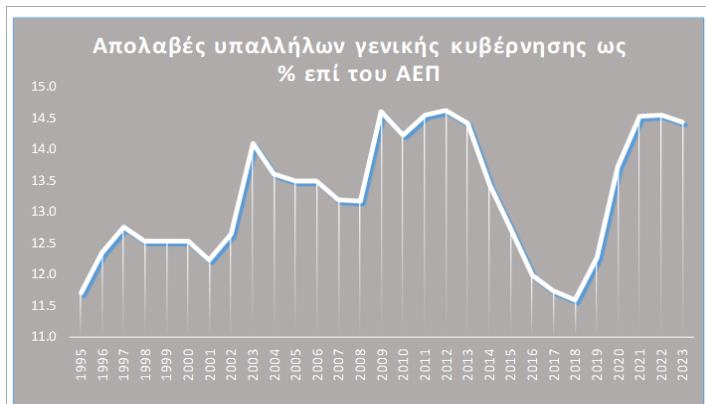
Η κρίση πιθανόν να διαφοροποιήσει τις καταναλωτικές συνήθειες και τον τρόπο ασκήσεως των εργασιών των επιχειρήσεων και χώρες που δεν θα προσαρμοστούν θα δουν τη δυνατότητα μεγιστοποίησης του ΑΕΠ να περιορίζεται. Αρνητικά στο δυνητικό ΑΕΠ επιδρά και το ύψος τους δημόσιου χρέους (Crowding out effect).

4 Δημοσιονομικοί κίνδυνοι - Προκλήσεις

1. Πιθανές μεταλλάξεις του covid-19 και επαναφορά περιοριστικών μέτρων και μέτρων στήριξης της οικονομίας.
2. Αύξηση των κρατικών δαπανών:
 1. Κρατικό μισθολόγιο.
 2. ΓΕΣΥ.
 3. Παρέμβαση για στήριξη χρηματοπιστωτικού συστήματος.
3. Επιτοκιακός κίνδυνος: Αύξηση του ονομαστικού επιτοκίου εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους σε βαθμό μεγαλύτερο του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ.
4. Μειωμένη ανταγωνιστικότητα.
 1. Ψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων εντός και εκτός χρηματοπιστωτικού συστήματος.
 2. Αναποτελεσματική Δικαιοσύνη και Παιδεία.
 3. Γραφειοκρατία και αδιαφάνεια στις συνδιαλλαγές με το κράτος σε συνδυασμό με αδύναμη εποπτεία.
 4. Κλειστά επαγγέλματα / τομείς της οικονομίας και αχρείαστα εμπόδια δραστηριοποίησης στην οικονομία.
 5. Υιοθέτηση πολιτικών που δεν ενθαρρύνουν τη βιώσιμη και ορθολογιστική οικονομική ανάπτυξη και που δύναται να προκαλέσουν αρνητικές επιπτώσεις σε μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα.
 6. Χαμηλό ποσοστό αποταμίευσης και μακροπρόθεσμο πιθανή συνταξιοδοτική ανεπάρκεια για μεγάλο αριθμό πολιτών.

4.1 Κρατικό μισθολόγιο

Σημαντική αύξηση στο κρατικό μισθολόγιο

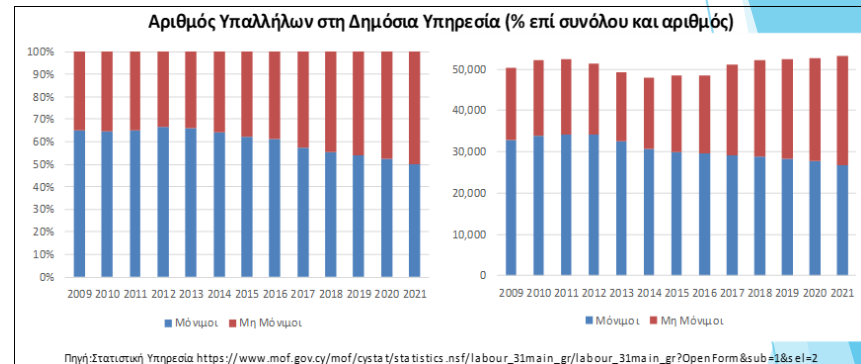
Πηγή για τα έτη 1995-2019: Στατιστική Υπηρεσία

Απολαβές υπαλλήλων: Πίνακας "ESA 2010 Questionnaire 1100- General Government Expenditure by Function"

ΑΕΠ: Πίνακας "ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ - ΚΥΡΙΑΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗΣ"

Πηγή για τα έτη 2020-2023: ΣΠΔΠ 2022-2024

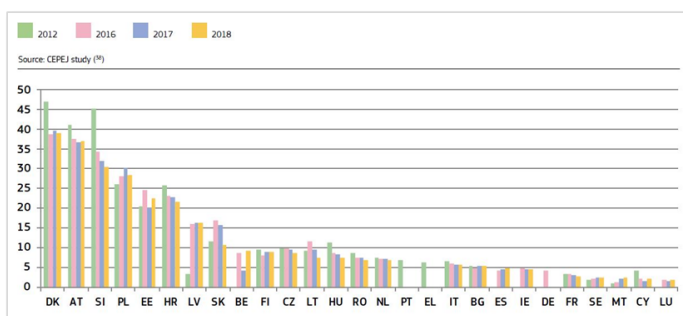
Επαναφορά αυξήσεων, προαγωγές και ωφελημάτων (π.χ. νέο συνταξιοδοτικό σχέδιο) θα επιδράσουν αυξητικά.

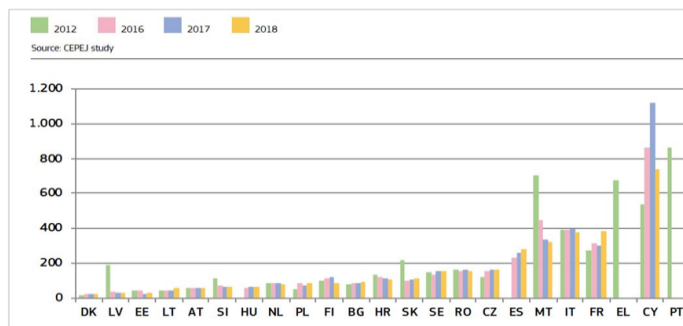
Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/labour_31main_gr/labour_31main_gr?OpenForm&sub=1&sel=2

Στροφή στην κάλυψη των αναγκών της κυβέρνησης σε προσωπικό, από εργαζόμενους σε μόνιμη βάση, σε εργαζόμενους με το καθεστώς έκτακτου ή ωρομίσθιου προσωπικού. Η αύξηση των αριθμών των μη μόνιμων υπαλλήλων και η σύγκριση των συνολικών ωφελημάτων με τους μόνιμους, έχει δημιουργήσει πιέσεις κάλυψης της διαφοράς, είτε με τη διεκδίκηση νέων ωφελημάτων, είτε με την αλλαγή καθεστώτος. Αυτό αναπόφευκτα οδήγησε και οδηγεί σε νέα δημοσιονομική επιβάρυνση.

4.2 Αναποτελεσματικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης

Στην Κύπρο καταχωρείται ο δεύτερος χαμηλότερος αριθμός εισερχόμενων αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων, (στοιχεία 2012-2018, αριθμός υποθέσεων ανά 100 κατοίκους).

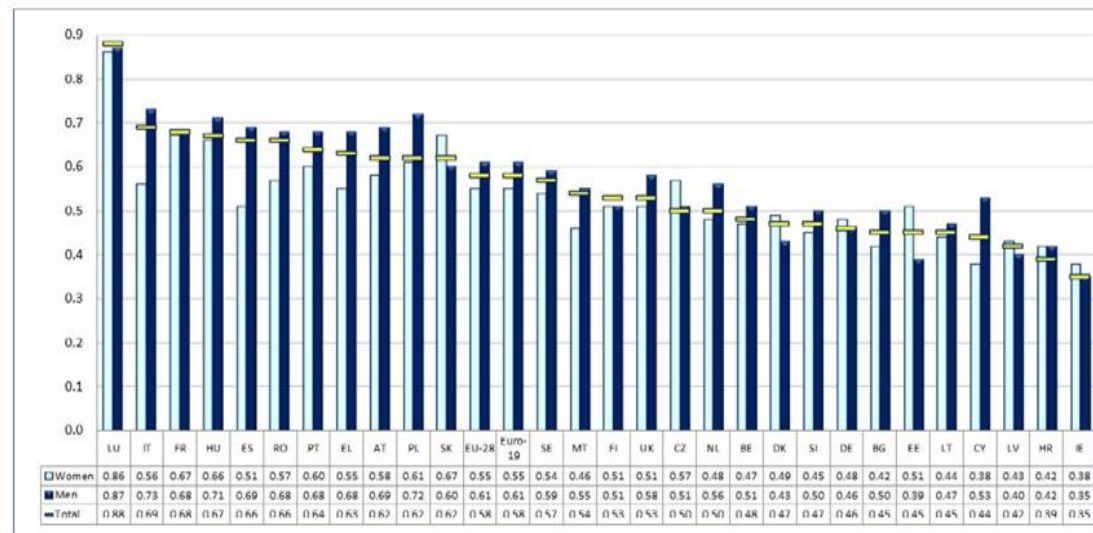

Στην Κύπρο παρά τη βελτίωση καταγράφεται, ο μεγαλύτερος εκτιμώμενος χρόνος που απαιτείται για την επίλυση αστικών, εμπορικών, διοικητικών και άλλων υποθέσεων (στοιχεία 2012-2018, αριθμός ημερών για την εκδίκαση υποθέσεων).

Στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που συμπεριλαμβάνονται στην έκθεση αξιολόγησης «Πίνακας αποτελεσμάτων ΕΕ για τη δικαιοσύνη 2020» (EU Justice Scoreboard 2020)

4.3 Συνταξιοδοτικό

Συνολική αναλογία αντικατάστασης (Aggregate replacement ratio) εισοδημάτων των συνταξιούχων στην ΕΕ

Source: Eurostat. Notes: sorted by total value.

Το πρόβλημα της επάρκειας των συντάξεων φαίνεται από τη σύγκριση της συνολικής αναλογίας αντικατάστασης (Aggregate replacement ratio) εισοδημάτων των συνταξιούχων στην Κύπρο με τα αντίστοιχα στην ΕΕ.

Σύμφωνα με στοιχεία τα οποία συμπεριλαμβάνονται στην Έκθεση Συνταξιοδοτικής Επάρκειας 2018 (Pension Adequacy Report 2018) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η Κύπρος βρίσκεται στην τέταρτη χαμηλότερη θέση.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στα στοιχεία αυτά συμπεριλαμβάνονται ομάδες με ψηλά συνταξιοδοτικά ωφελήματα (π.χ. δημόσιος, ευρύτερος δημόσιος και τραπεζικός τομέας), κάτι που υποδεικνύει ότι το πρόβλημα στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας θα είναι πιο έντονο.

4.4 Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις

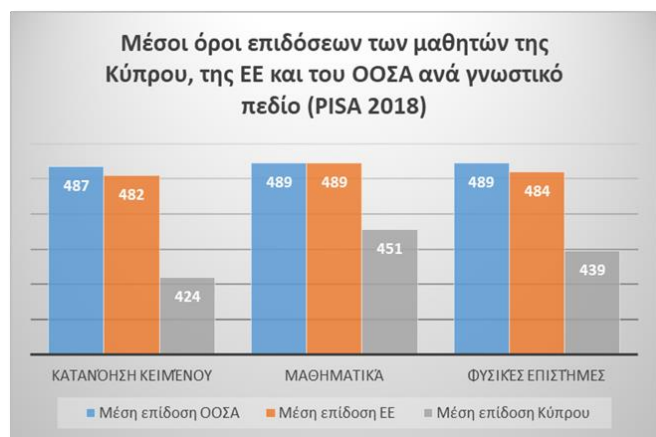
Χρηματοπιστωτικό σύστημα

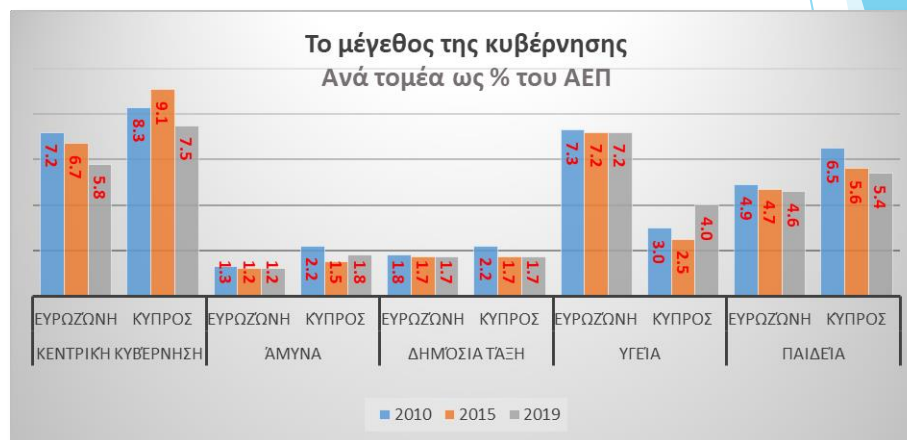
- Οι Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις (ΜΕΧ) παρουσιάζουν μια πτωτική τάση μέχρι και το τρέχον έτος 2021 με ορόσημο το έτος 2018. Τον Φεβρουάριο παρουσιάστηκε οριακή αύξηση η οποία πιθανόν να συνεχιστεί με την άρση των μέτρων στήριξης της οικονομίας που αφορούν την Πανδημία Covid-19.
- Η σημαντική μείωση κατά τη διάρκεια του 2008 οφειλόταν κυρίως στη μεταφορά μεγάλου μέρους του δανειακού χαρτοφυλακίου της πρώην Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας στην Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων/Συνεργατική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων, καθώς και στην πώληση/μεταφορά δανειακών χαρτοφυλακίων πιστωτικών ιδρυμάτων σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων.
- Εντός της οικονομίας το πρόβλημα των ΜΕΧ παραμένει υπερβολικά ψηλό.
- Έχουν γίνει σημαντικές ενέργειες από τους διάφορους φορείς για βελτίωση του θεσμικού πλαισίου το οποίο όμως παραμένει αβέβαιο. Η εφαρμογή του νομικού πλαισίου για τις εκποιήσεις παραμένει μια σημαντική πρόκληση για τον Κυπριακό τραπεζικό τομέα.

4.5 Παιδεία

Χαμηλές αποδόσεις

Ψηλή δαπάνη

5 Μονόδρομος οι μεταρρυθμίσεις

- ▶ Το Συμβούλιο τονίζει τη σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους και την ανάγκη διασφάλισης της ικανότητας εξυπηρέτησης του.
- ▶ Σημαντικός παράγοντας είναι η επίτευξη ονομαστικού ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης πέραν του μέσου επιτοκίου δανεισμού.
- ▶ Το ύψος των επιτοκίων σε μεγάλο βαθμό καθορίζεται από τη νομισματική πολιτική η οποία διεξάγεται σε επίπεδο Ευρωζώνης και πιο συγκεκριμένα μέσα από τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Μέχρι σήμερα και για τα επόμενα λίγα χρόνια η πολιτική της ΕΚΤ διασφάλιζε και αναμένεται να συνεχίσει να διασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την άντληση της αναγκαίας χρηματοδότησης από τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης με ιστορικά χαμηλά επιτόκια. Αυτό όμως το σκηνικό δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένο ότι θα συνεχιστεί και μεσο-μακροπρόθεσμα. Όταν και όσο αυξάνονται οι χώρες με ανταγωνιστικές οικονομίες που επανέρχονται στο δυνητικό ρυθμό ανάπτυξης τους, με πληθωριστικές πιέσεις, τόσο θα εντείνεται η ανάγκη για αύξηση των επιτοκίων στην Ευρωζώνη.
- ▶ Η Κύπρος λόγω του πολύ ψηλού δημόσιου χρέους, πέραν της συγκράτησης των κρατικών δαπανών, θα πρέπει το συντομότερο δυνατόν να επανέλθει και να ενισχύσει το δυνητικό της ΑΕΠ, γεγονός το οποίο μπορεί να επιτευχθεί με την προώθηση σημαντικών μεταρρυθμίσεων και πολιτικών.
- ▶ Το σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που θέτει ως προϋπόθεση την εκταμίευση κονδυλίων την προώθηση μεταρρυθμίσεων αποτελεί κίνητρο και ευκαιρία. Η σωστή διαχείριση του θα έχει διπλό όφελος για την κυπριακή οικονομία. Το άμεσο όφελος από την είσπραξη των κονδυλίων που αναλογούν στην Κύπρο και το μεσομακροπρόθεσμο από την ενίσχυση του δυνητικού ΑΕΠ της - δηλαδή της δυνατότητας παραγωγής μέσω των μεταρρυθμίσεων.

Εαρινή Έκθεση

- ▶ Το πλήρες κείμενο της Εαρινής Έκθεσης στην οποία συμπεριλαμβάνονται πιο αναλυτικά στοιχεία και εξηγήσεις έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου στο www.fiscalcouncil.gov.cy.
- ▶ Η Έκθεση έχει ετοιμαστεί με στοιχεία τα οποία είχε στη διάθεση του το Συμβούλιο μέχρι τις 25/5/2021.

Λευκωσία 2/6/2021

Ευχαριστούμε